65

Ilustrirani Slovenec

Leto II. Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 28. februarja 1926, štev. 49. Stev. 9.

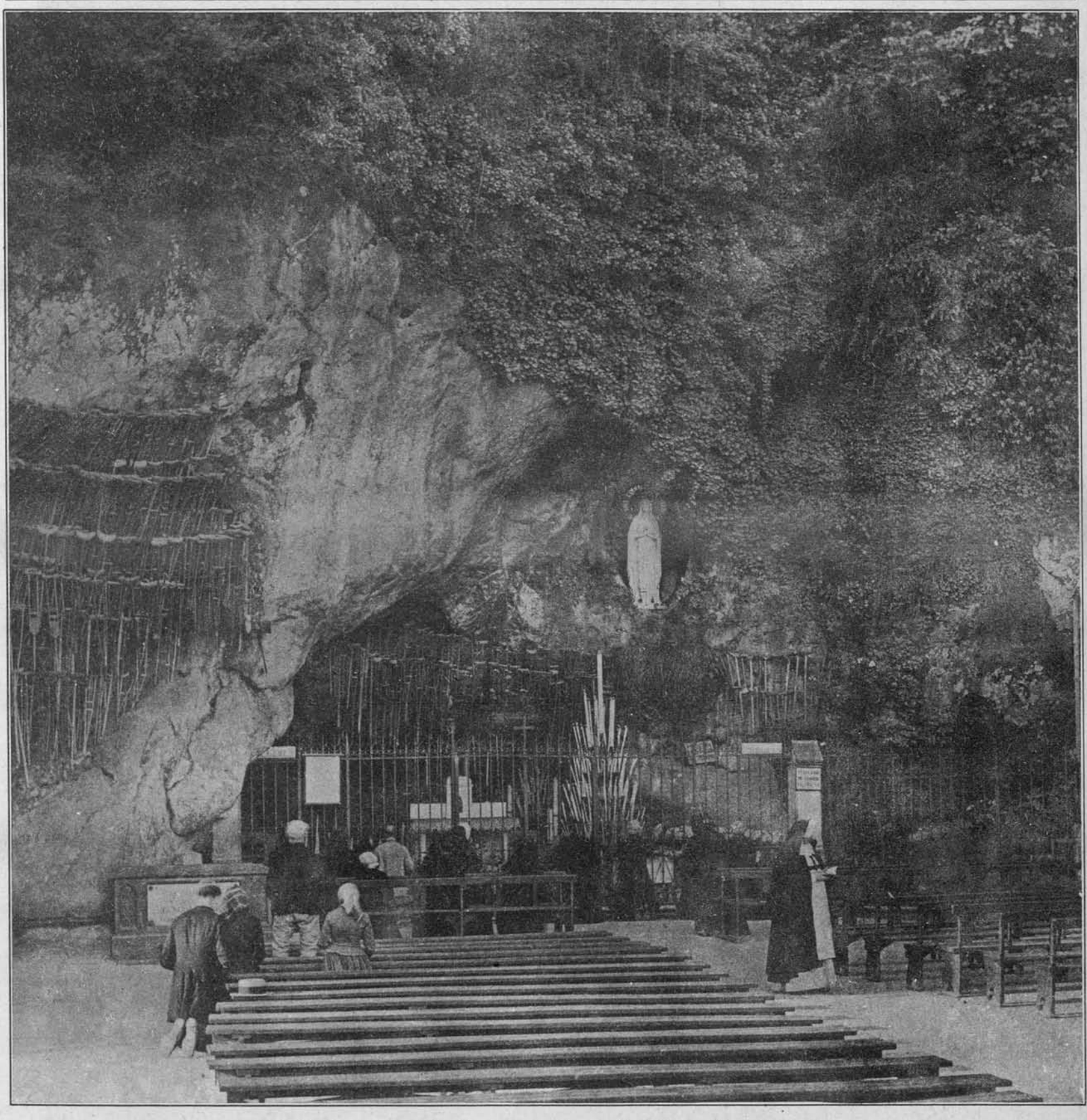

K letošnjemu romanju Slovencev v Lurd: Čudežna votlina v Lurdu.

Za letošnjo pomlad se pripravlja romanje v svetovno znani Lurd, ki se vrši kmalu po Veliki noči. Poseben vlak bo vozil iz Ljubljane v Lurd in nazaj (Ljubljana—Milan—Genova—Nizza—Marseille—Toulouse—Lurd—Lyon—Paray le Monial—Ars—Ljubljana). Trajalo bo nekako od 7. do 18. aprila, celokupni stroški bodo pa znašali za III. razred približno 2600 Din in za II. razred nekako 3600 Din. Prijave sprejema do 1. marca stolni župni urad v Ljubljani. Upamo, da romanje ne bo ostalo za lanskim v Rim.

Sir Eric Drummond,
generalni tajnik Društva narodov, ki se je mudil pred kratkim v Berlinu v svrho razgovorov o vstopu Nemčije v Društvo narodov.

K vstopu Nemčije v Društvo narodov.
Eden najznamenitejših svetovno političnih dogodkov zadnjega časa je pristop Nemčije v Društvo narodov, kar utegne imeti nedogledne posledice na bodočo evropsko politiko. Naša slika nam kaže palačo tajništva Društva narodov v Ženevi (Švica).

Iz dežele večnih državnih prevratov:
El Zocalo, glavni trg mesta Meksiko v Meksiki (Amerika).

Bivši avstr. zvezni kancler dr. Seipl
se je mudil pred kratkim v Berlinu, kjer je bil sprejet z največjimi častmi. Baje se je razgovarjal ob tej priliki z nemško vlado tudi glede združitve Avstrije z Nemčijo.

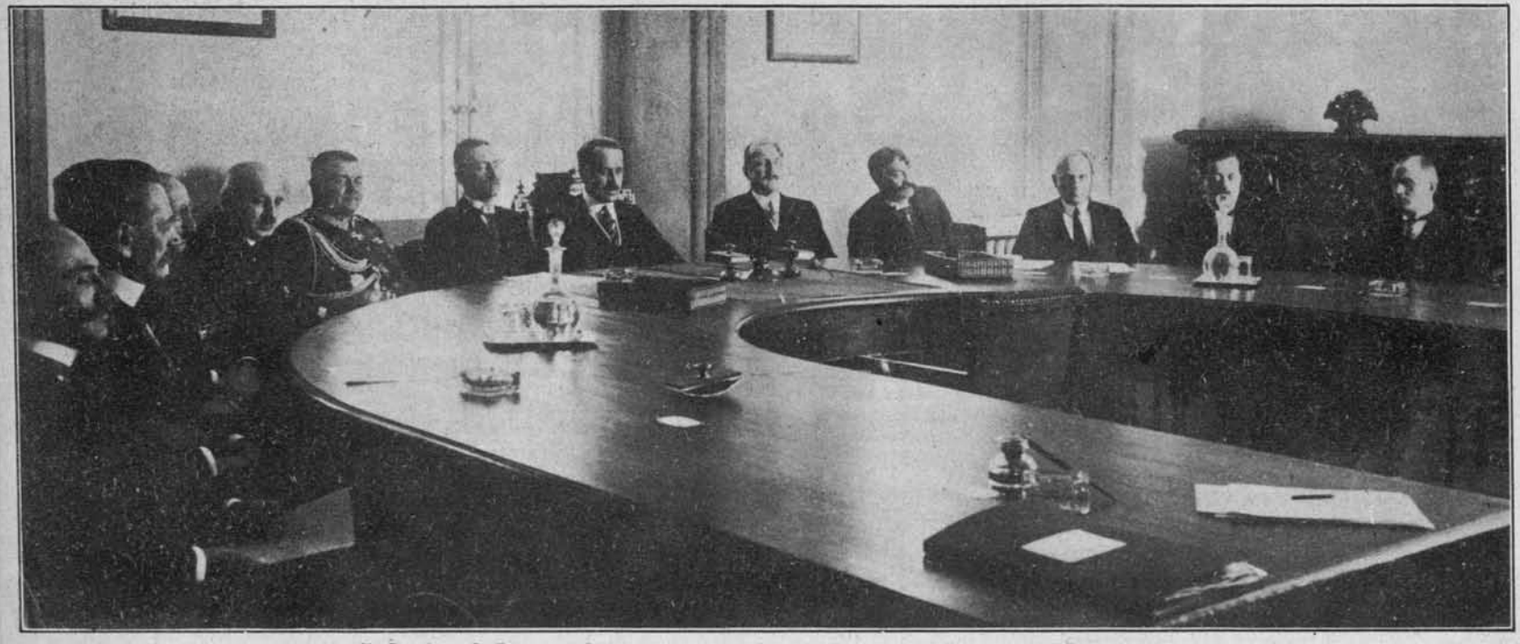

Sedanja vlada republike Poljske, ki jo je sestavil grof A. Skrzynski.
Od desne na levo sedijo: Radwan (agr. ref.), Ziemiecki (delo), Osiecki (obrt in trgovina), St. Grabski (prosveta), Zdiechowski (finance), Skrzynski (predsedstvo in zunanje), Raczkiewicz (notranje), gen. Majewski (vojna), Plechock (pravosodje), Kiernik (poljedelstvo) in Moraczewski (soc. skrbstvo).

Slike k eni izmed zadnjih Radićevih afer.

Msgr. Hermenegild Pellegrinetti,
apostolski nuncij pri našem dvoru.

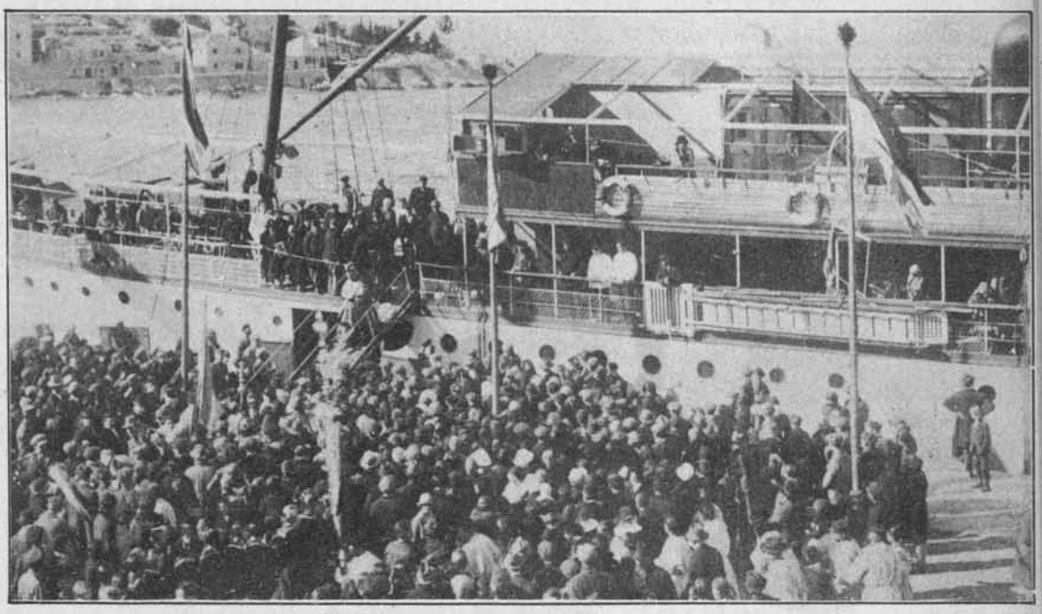

Prihod papeževega nuncija na Korčulo,
kjer ga je pričakovala ogromna množica prebivalstva in ga burno pozdravljala; nuncija je videti na mostičku med ladjo in obalo.

Stjepan Radić s svečo v roki pri procesiji
med nuncijem, ki nese relikvije sv. Blaža in dalmatinskimi škofi.

Svečana procesija v Dubrovniku
ob priliki 900 letnice, odkar so bile prenešene relikvije sv. Blaža v Dubrovnik.

Kakor znano, so se vršile v začetku tega meseca v Dubrovniku velike cerkvene svečanosti, kajti minulo je 900 let, odkar je bila tja prenešena glava sv. Blaža (= Vlaha), dubrovniškega zaščitnika. Teh slovesnosti se je udeležil tudi papežev nuncij, ki je vodil cerkvene obrede. Ob tej priliki je priredil v Dubrovniku svoj političen shod tudi g. St. Radić, ki se je udeležil celo veličastne procesije s svečo v roki. Bil je tedaj sam priča vseh cerkvekvenih slavnosti, a se kljub temu ni sramoval nekaj dni nato napasti nuncija v parlamentu ter ga dolžiti, da je šel širit v Dubrovnik — »klerikalizem«. To prostaško postopanje prosvetnega ministra je vzbudilo seveda povsod silno ogorčenje, zlasti pa še v belgrajskem diplomatskem zboru, zaradi česar je doživela naša vlada seveda novo veliko blamažo.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu".

Betetto Julij
(* 1885), pevec.

Blaznik Blaž
(1786—1862), pisec memoarov.

Bučar Josip
(* 1876), zgodovinar.

Iz našega neodrešenega Primorja.

Virgilij Šček,
bivši poslanec goriških Slovencev v rimskem parlamentu in eden najsposobnejših voditeljev primorskih Slovanov.

Travnik, glavni trg v Gorici,
kjer so bili nekoč mučeni voditelji velikega tolminskega kmetiškega upora, na kar še sedaj spominja spomenik na levo od cerkve (a ga ni več na naši sliki).

Slovensko prosvetno društvo »Mladika« v Gorici.
Zanimivo je, da uspeva društveno življenje v onih pokrajinah, ki stoje pod vplivom goriške krščansko socialne struje neprimerno bolje nego tam, kjer imajo vpliv tržaški liberalni prvaki.

Pogled na našo nepozabno Vipavo. Fot. Fr. Kunc.

Leopold Kemperle,
urednik »Goriške Straže«, glavnega glasila goriških Slovencev, ki je bil lani obsojen na 10 mesecev težke ječe.

Pogled na Rihemberk v Vipavski dolini,
kjer je služboval nekaj časa tudi »goriški slavček« Simon Gregorčič.

Tipična slovenska hiša na Krasu.

Pogled na Trst, okno in izhodišče Slovenije v široki svet, ki je pa pripadel Italiji, čeprav je integralen del slovenskega ozemlja in ima izključno slovensko okolico in zaledje.

Trst je največja in najvažnejša luka severnovzhodnega Jadrana, kjer je bila naselbina že v rimski dobi. Od l. 1382. do 1918. je bil avstrijski, po vojni je pa pripadel Italiji. Prebivalcev šteje 230.000, izmed katerih je bilo pred vojno 80.000 Slovencev, 15.000 Nemcev, ostali pa poitalijančeni Slovenci in Italijani. Vsled velike pozornosti, ki mu ga je Avstrija posvečala, se je razvil v eno najvažnejših tržišč južne Evrope, saj je priplulo vanj letno do 13.000 ladij z 4,600.000 tonami in samo vrednost uvoza pomorju je znašala po 750 milijonov zlatih kron letno, izvoza pa po 712 milijonov. Slovenci smo doživeli s priklopitvijo Trsta k Italiji izgubo, s katero se ne bomo nikoli sprijaznili, kajti škoda, zlasti gospodarska, ki jo zaradi tega trpimo, je nenadomestljiva. Trst je za severozapadno Jugoslavijo isto, kot Solun za južno Srbijo.

Iz letošnje sezone slovenskih gledališč.

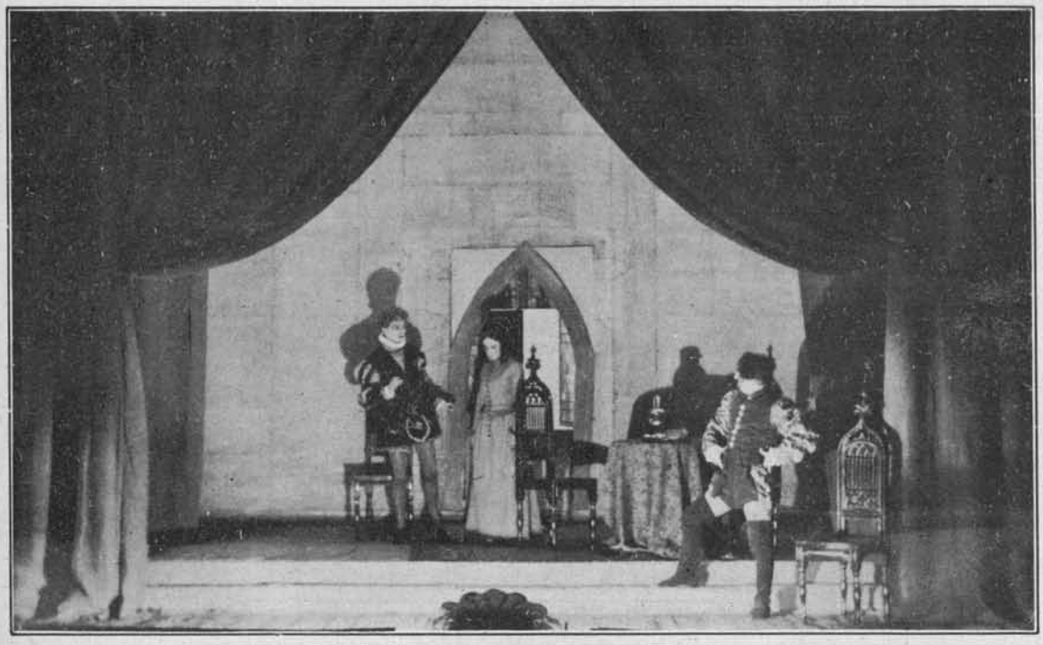

Znani slovenski dramatik Alojzij Remec je napisal novo dramo Zakleti grad. Pestra romantičnost, zajemljiva zgodba iz 16. stoletja, bogata raznolikost nastopajočih oseb, vedno novi motiv boja med gospodo in ljudstvom dajejo delu značaj ljudske igre, ki si bo v knjigi in preko številnih odrov našla pot med narod. — Prva uprizoritev v mariborskem Narodnem gledališču dne 17. novembra 1925 je dosegla lep uspeh. Prinašamo to sliko po inscenaciji ravnatelja mariborske drame V. Bratine, ki kaže prizor iz prvega dejanja med grofom (g. Bratina), sholarjem (g. Železnik) in Marjetico (gdčna Kraljeva). — Delo izide te dni tudi v posebni knjigi v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani.

Iz nove dr. A. Remčeve drame »Zakleti grad«,
ki ga je prvič uprizorilo mariborsko gledališče dne 17. novembra 1925. (Slika nam kaže prizor iz I. dejanja.)

Prof. Josip Šest,
višji režiser slovenskega narodnega dramskega gledališča v Ljubljani.

Prizor iz II. dejanja Fr. S. Finžgarjeve »Naše krvi« na ljubljanskem odru.
Znani naš pisatelj je pred kratkim to svoje priljubljeno delo docela predelal in dne 30. januarja je bila njegova premijera, ki je vzbudila splošno pozornost in priznanje. Glavne vloge so bile v rokah ge Šaričeve in Medvedove ter gg. Rogoza, Cesarja in Pečka, režiral je pa g. Lipah.

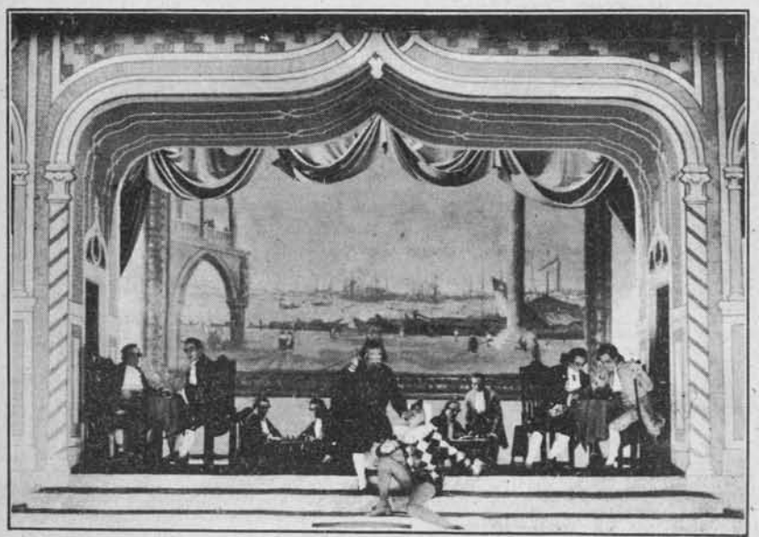

Prizor iz I. dejanja Wolf-Ferrarijeve opere »Zvedave ženske«,
katere premijera se je vršila v ljubljanski operi dne 27. januarja 1926 z jako lepim uspehom. Glavne vloge so peli ga Lovšetova in ga Poličeva ter gg. Banovec, Šubelj in Zupan.

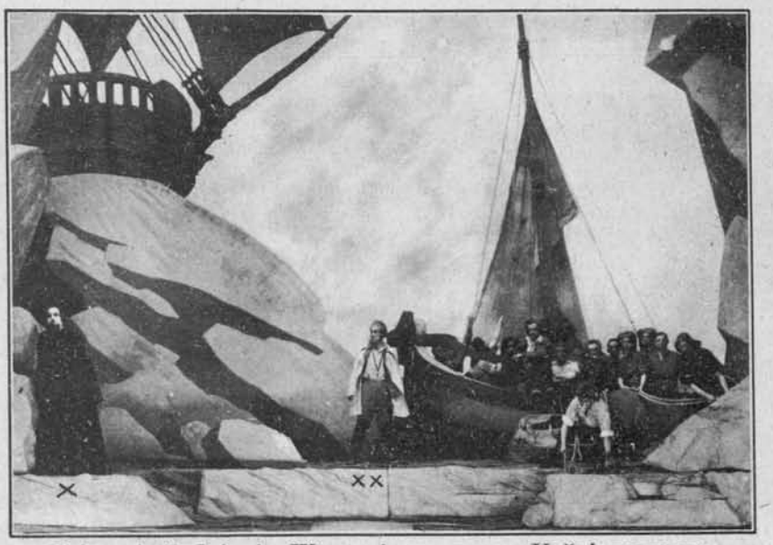

Prizor iz I. dejanja Wagnerjeve opere »Večni mornar«,
katere premijera se je vršila v ljubljanski operi dne 17. februarja in je doživela velikanski uspeh. — Glavni vlogi sta pela gg. Holodkov (×) in Betetto (××).

Križem Slovenije.

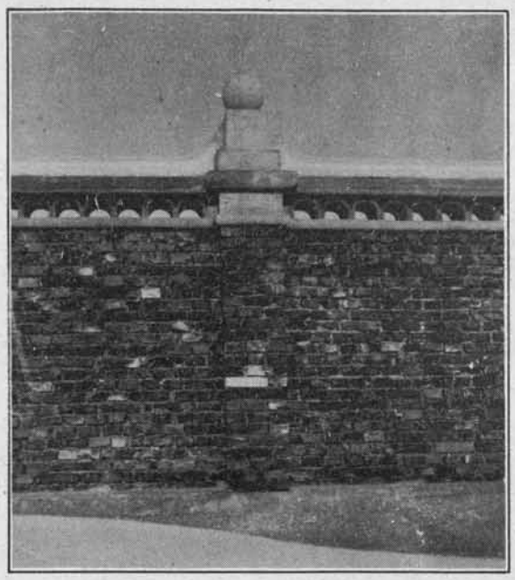

O stadionu

smo poročali že v zadnji številki obširneje ter objavili tudi njega celoten načrt. Danes prinašamo še sliki lani dograjenega zida. Povedali smo tudi, da se bo dograjeval orlovski stadion postopno, kakor bodo na razpolago sredstva. Za letos je v načrtu monumentalna fronta ob Dunajski cesti in v to svrho je prirejena velika efektna loterija, na katero ponovno opozarjamo vse prijatelje Orlovstva in sploh telesne vzgoje, ki zavzema dandanes vedno odličnejši pomen v splošno narodni vzgoji. Posamezne srečke so po 10 dinarjev, naročajo se pa pri Društveni nabavni zadrugi v Ljubljani, Ljudski dom.

Pogled na lansko leto zgrajeni ograjni zid orlovskega stadiona v Ljubljani.

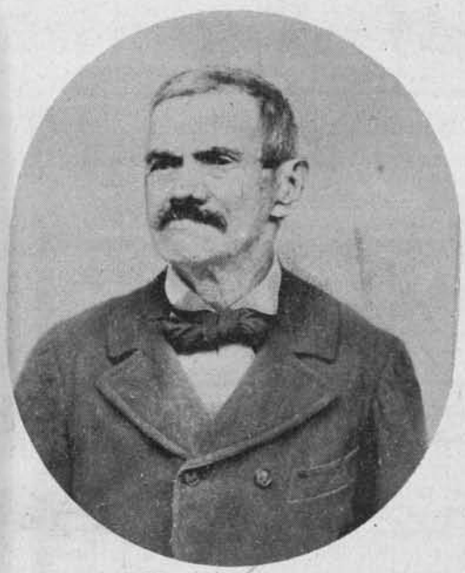

Matija Kure,

iz Svibnika pri Črnomlju, ki je dopolnil 9. t. m. 97. leto, a je še vedno zdrav in krepak. Želimo mu, da bi učakal vsaj še stoletnico rojstva.

Pevsko in izobraževalno društvo v Vrtojbi pri Gorici,

ki prav pridno in požrtvovalno deluje.

Slovenski slikarji, ki so okrasili frančiškansko cerkev v Karlovcu.

Na sliki je videti gvardijana Gj. Bencetića (X), ruskega slikarja Ahmetova (1) in slovenske slikarje Mirka Ogrina (2), Cirila Križnarja (3) in Ludvika Zajca (4).

Prekmurka

iz severnega prekmurskega kota.

K političnemu položaju v Jugoslaviji.

Pašičev minister Stipica Radić: »Sem se oženu, se kesam,
za ta prelub moj ledik stan
za ta prelub moj ledik stan
se jokam noč in dan...«

»Jutrova« jugoslovenščina.

Kakor znano, piše »Jutro« in za njim seveda tudi vse drugo »napredno«, pravilneje hlapčevsko časopisje zadnja leta mesto naše lepe slovenščine, ki smo jo s toliko ljubeznijo gojili skoro 400 let, neko neužitno brozgo iz slovenščine, turščine, srbščine, nemščine, madjarščine, italijanščine itd. To spakovanje in zavestno pačenje našega jezika je najjasnejši znak hlapčevske narave gotovega dela tako zvanega »naprednega izobraženstva.

Goriška.

Kakor da sanjam grozotne sanje se mi zdi; zavedam se jih in vendar se jih ne morem otresti: blodim in iščem poti, ki bi me privedla domov, vem zanjo, neštetokrat sem jo hodil, a kakor vem za njen slednji klanec in ovinek in mi je znan slednji grm in kamen ob njej in drevo — nikamor ne pridem.

Dober korak je tja, a vmes je črna nedelja in daleč daleč je dežela solnca meni in tebi in vsem, ki jo ljubijo.

Golob ne zabi svojega doma — nesi ga na kraj sveta, vrne se. Dom mu gori - - obletava ga in v plamenih se umiri ... Golobje smo Goričani. Ni ga, ki se ne bi spovračal, ki mu ne bi krožile misli nad zemljo solnca in ne bi z ljubečo roko senčil oči, da bi bolje videle...

Gledam in vidim.

Vidim Gorico, vredno sestro v vencu naših mest, mater v zemlji solnca, ki so ji zdeli ime mučenice in svete. Naša mati je in mati je mučenica in sveta... Bila je naša vasica na griču, l. 949. prvič omenjena v listinah, dobil jo je l. 1001. grof Verihen in je rastla, izvila Ogleju žezlo, preživela grofe in cesarje in prestala vojne, postala 1751 sedež ilirskega metropolita, vsrkala na Travniku kri tolminskih puntarjev, doživela čas, ki ji je vračal slovensko bitnost, in je po letih krvi, ki je tekla po njenih ulicah, doživela svobodo enega tedna... danes je daleč... Njeno sladko ime je ostalo in govori...

Bila je dolge veke srce deželi — danes je ponižana. Srce je ostalo le še našemu ljudstvu, ki jo ljubi, ki vidi v njej še vedno svojo mater. V njej je ognjišče prosvetne, gospodarske in politične organizacije goriških Slovencev in kot v prošlih časih jih še vedno živi in bodri z občudovanja vredno ljubeznijo, vnemo in požrtvovalnostjo. »Prosvetna zveza« s 161 društvi (prošlem letu 400 predavanj in 280 gledaliških predstav ter še razne tečaje), »Mohorjeva družba« z 10.000 člani, »Zveza prosvetnih društev«, »Goriška matica« z 10.000 člani, »Zadružna zveza«, centrala »Kmetsko-delavske zveze«, politično društvo za goriško »Edinost«, dve tiskarni, dve knjigarni, listi »Goriška Straža«, »Naš čolnič«, »Gospodarski list« — vse to veže na Gorico naša Brda in gore, Vipavsko dolino in Kras.

Brda. V valovitih gričih in holmih se dvigajo onkraj Soče od Kalvarije in Oslavja in izpred cerkve v Števerjanu jih z enim pogledom lahko objameš. Breskve in mandlji cveto že te dni tam in kmalu bodo vsa bela — pravi češnjev vrt. Brda, zemlja kolonov in rebule, zemlja Andr. Žnideršičevega »Slovenskega jeza« med Sočo in Idrijo, zemlja trpljenja in navdušenja — pozdravljena!

V Gore pelje železna in furmanska cesta. Onkraj Solkana, dolge vasi, med Sv. Valentinom in Sv. goro so vrata vanje. Dvojna vrata: glavna ob Soči, stranska čez Preval na Banjšo planoto. Po cesti ob Soči so hodili Filip Kafol, ki je prvi govoril slovenski v deželnem zboru, Gregorčiči in Kraglji, Močniki in Sedeji in Rutarji in Pagliaruzzi in Carli in Kocjančič in Šorli in Pregelj in Bevk in še in še drugih, čez Preval pa do Čepovana, kjer je Bl. Grča deloval, Fr. Podgornik, izdajatelj »Slovenskega sveta« in dolga vrsta njegovih žensov. Lepa je Soška dolina mimo Plavi in Kanala, kjer te pozdravijo prve ciprese, med Hočami in Ročinjem se čudiš uklenjeni hčeri planin in greš potem lahko po glavni cesti v Volče, najstarejšo faro na Tolminskem, kjer bi pred vojno mimogrede obiskal slovito cerkev sv. Danijela, ki je danes ni več, po stranski pa zaviješ k Sv. Luciji na Mostu, največjemu prazgodovinskemu grobišču v naših krajih in glavni železniški postaji tolminskih gor za Idrijsko in gornjo Soško dolino. Od tod na Cerkljansko in v Idrijo vozijo danes »korijere«, prav tako čez Tolmin, glavni kraj gora, ki je v povojni dobi dobil »slovensko« učiteljišče, lani preustrojeno v gimnazijo — seve, ne slovensko. Pod Kolovratovim hrbtom te pelje korijera na desnem bregu Soče čez Dolgo ob panorami Krna in Gregorčičevega planinskega raja. V Kobaridu lahko izstopiš in se pelješ, če se ti ljubi, z ozkotirno skozi Kobariški kot do Čedada med beneške Slovence. Ta proga in spremljajoča jo cesta, je navezala Kobariško in Bovško na čedajski trg. Projektirano imajo velepotezno zvezo Čedad—Trbiž iz Čedada skozi Matajur in kobariški Stol in pod Predilom na Koroško. Od Sv. Lucije do Kreda, kjer menijo graditi glavno postajo, je pa tudi že načrt proge gotov. O teh progah debatirajo poklicni krogi v Trstu, v Gorici in Vidmu — kedaj jih uresničijo, je vprašanje. — Iz Kobarida zavije avto za gričem Sv. Antona čez znane Trnovske klance na Trnovo, skozi Srpenico in Žago, odkoder je ob Učeji najbližja pot v Rezijo, mimo lepega slapu Boka pod Karinom, Prestreljenikom in Rombonom v Bovec, ki leži kot lepo planinsko mestece na visokem polju s cerkvijo sv. Urha in M. D. v Polju. Iz Bovca kreneš dalje in stopiš skozi Sočo v Trento ali pa greš ob Koritnici, ki bobni v globoko izdolbeni strugi, skozi Spodnji, Srednji in Gornji Log, kjer pustiš široki cestni ovinek in se vzpneš po strmi stezi v Strmec, odkoder nimaš več daleč na Predil.

Kot so Brda jasna in vesela, tako so goriške gore s svojimi dolinami in grapami zamišljene; zdi se ti, da pričajo vso mistiko davnih dni kot ljudje, ki jih srečuješ tod. Zaverovani v izročila, ki prihajajo iz roda v rod, ljubijo svojo revno zemljo in vse, kar je z njo v zvezi. Vse je lepo, vse je dobro — samo čas prihaja, ko bi se moral roditi oni srečnik, ki bi dvignil izpod Bogatina zaklad 700 voz zlata, da bi to naše ljudstvo gospodarsko podprl! Kar so imele gore vidnega zlata — lesa, je šlo po nadižki cesti... V vsej stiski pa je gorski rod zdrav in se je v povojnih letih povzpel tako, da ga je Gorica lahko vesela.

Vipavska dolina je kot dlan z življenjsko črto reke Vipave; na severni strani jo meje obronki strmopadajoče Trnovske planote s Krnico, Velikim robom, Modrasovcem, Kucljem in Čavnom, na jugu pobočje Krasa, zapira jo pa tam za Vipavo Nanos s svojim hrbtom. Dvoje cest pelje vanjo in še dvoje železnic. Prva cesta med Staro goro in Panovcem skozi Ajševico, čez Lijak mimo Oseka in Šempasa, znanega po prvem goriškem taboru, skozi Črniče tja do Batuj-sela, kjer se združi z ono, ki prihaja čez Šentpeter v Volčjo Drago, Prvačino in Dornberg, kjer se cepi v gornjo smer in še v Rihenberg, odkoder gre dalje na Kras. Ob cesti, ki gre od Batuj dalje proti Ajdovščini in Vipavi, je zlasti znana gostilna pri Rebku, kjer so se vršili v predvojnem času stalno politični shodi. S ceste kreneš lahko v Sveti Križ, edino podeželsko goriško slovensko mesto s čudovito lego kapucinskega samostana, odkoder so se morali umakniti domači redovniki, nasledniki o. Janeza Svetokrižkega, tujim patrom, ki ne poznajo jezika našega ljudstva. Tu snuje in dela svetokrižki župnik J. Rejec, ki je letos v Mohorjevi družbi goriški poslal v svet prevod francoskega romana »Sanguis martyrum«. — V Ajdovščini — drugem torišču dr. Lavriča — se nasmeješ dovtipnosti notarja Lokarja, si ogledaš V. Pilonov atelje ,se pozanimaš za predilnico ob Aublju in še za to in ono in potem stopiš še mimo Lurda, ki je vipavska božja pot in te tam kamenit huzar spominja na napoleonske čase v stari Trg, ki je znan kot Vipava in je dal Sebastijana Krelja in pozneje Goričanom polihistorja Štefana Kocjančiča.

»Dežela rajskomila« je Vipavska dolina in njeni ljudje so ko rihenberška kaplja: pristni ko cekin in prijazni ko njihov svet.

Kras! Od Doberdoba in Tržiča, kjer se vzpne kot naravna utrdba proti furlanski nižini, se široko vleče med Vipavo in morjem s svojimi polji in dolinami, obdanimi s »kraškimi kačami«, ki jih je svoje dni slikal Jaka Perhavec, z značilnimi kraškimi hišami, ki se drže druga druge in se družijo okoli cerkve kot piščeta okoli koklje. Spodnjemu Krasu kraljuje Komen, onemu onkraj proge Sežana. Kras — tri škofe je dal Ljubljani: Tekstorja in Glušiča in Tavčarja in četrtega — največjega — dr. A. Mahniča Slovencem in Hrvatom. Bojevitost in odločnost je znak kraških tal in dobrota terana — poteza, ki jo moraš znati odkriti.

Tam doli spodaj je pa Trst in sinja Adrija!...

O, o Gorici, Brdih, Gorah, Vipavski dolini in Krasu in morju sem hotel govoriti, kot jih gleda spomin in hrepenenje, pa se je prevrglo vse v nerodno, jecljajočo besedo naročenega podlistka!

L.

Fotolito in offsettisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.